

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:174

av Amir Adan (M)

Tillsyn av kosttillskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka förutsättningarna att tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) göra en översyn för att skärpa tillsynen av kosttillskott för att stävja ett växande folkhälsoproblem och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Bruket av kosttillskott har medfört ett tiotal fall av dopning inom svensk idrott bara under de senaste två åren. Detta är mer än ett idrottsproblem. Dopingklassade substanser utgör bara ett exempel på olika typer av läkemedelsliknande och potentiellt hälsofarliga ämnen som kan ingå i kosttillskott – vilket gör det till ett folkhälsoproblem. Varken företagen bakom produkterna eller berörda myndigheter tar idag sitt fulla ansvar.

Kosttillskott klassas som livsmedel och för alla livsmedel gäller en hög skyddsnivå för hälsan, enligt lag. Detta ansvarar det kommunala hälsoskyddet med stöd av Livsmedelsverket för att kontrollera.

När det gäller läkemedel kräver läkemedelslagen att substansen tillhandahålls med uppgift om att den har egenskaper för att behandla eller förebygga sjukdom alternativt återställa, korrigera eller modifiera fysiologiska funktioner. Det är alltså inte enbart substansen i sig som avgör vad som är läkemedel utan substansen i kombination med syftet. Därför utgör läkemedelslagen normalt inget hinder mot spridning av läkemedelssubstanser i annat syfte.

År 2010 presenterade Malmö stad rapporten ”Livsmedelskontroll av kosttillskott i hälsokostbutiker m.m.”. Resultatet visade att 21 av de 85 granskade tillskotten var att betrakta som läkemedel som aldrig borde ha fått marknadsföras och säljas som kosttillskott. Av resterande preparat var 78 procent på olika sätt felmärkta.

Livsmedelsverkets studie från 2011 om kosttillskott som säljs på svenska internetsidor understryker problemet. Av 43 produkter uppfyllde endast två Livsmedelsverkets krav på märkning. Växter eller extrakt från växter som kan vara olämpliga i livsmedel hittades i 30 av dem och flera var märkta med otillåtna hälsopåståenden. En analys presenterade att substanser med kända biverkningar hittades i 28 produkter och åtta produkter var att klassa som läkemedel.

Båda rapporterna sätter fingret på de brister som finns på kosttillskottsmarknaden idag. Oseriösa aktörer i kosttillskottsbranschen utnyttjar de svagheter som finns i regleringen av marknaden. Idag är det företagens vilja och kompetens att följa gällande lagstiftning som styr innehållet i produkterna, snarare än myndigheterna och riksdagens intentioner – livsmedelslagen utgår ifrån att ett stort eget ansvar från producenterna tas.

Saluförda illegala kosttillskott avslöjas sällan i efterhand och om de gör det är straffet mildt. Dessutom innebär dagens praxis att beslut om saluförbud av livsmedel tas av varje kommun var för sig och inte av Livsmedelsverket centralt. I praktiken kan det innebära att alla Sveriges kommuner måste fatta samma beslut innan en produkt helt kan stoppas. Under den tiden kan en illegal produkt säljas slut på annat håll.

Riksidrottsförbundet har fört fram förslag till åtgärder för att komma tillrätta med problemen:

Att Sverige, liksom många andra EU-länder, ställer krav på tillverkare och distributörer att anmäla sina produkter till Livsmedelsverket innan de når marknaden. Det skulle med enkla medel ge berörda myndigheter nödvändig överblick över förekomsten av potentiellt hälsovådliga substanser i kosttillskott, så att relevanta åtgärder kan sättas in.

Att inte bara kommunerna utan även Livsmedelsverket centralt ska kunna ta beslut om saluförbud mot hälsovådliga kosttillskott, när det rör sig om produkter som är nationellt tillgängliga. Dessa förslag ligger i linje med både Europarådets och Unescos internationella konventioner mot dopning som Sverige förbundit sig att följa.

Med anledning av ovanstående bör regeringen undersöka förutsättningarna att tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) göra en översyn för att skärpa tillsynen av kosttillskott för att stävja ett växande folkhälsoproblem.

Amir Adan (M)